

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

יתרו
גליון כא (שבג)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראַי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

ת ו כ ו ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

אם לאדה"ז צריך לשמוע בתפילין ד' קדישים או ג'..... ד.
 בדיני פקו"ני אם יש הפרש בין איש לאשה, הסיבה לזה.... ה.
 פילס בכיהמ"ק אם הוא מה"ת..... ה.
 אם קודם מ"ת ה"י "ישיבה" ששייך לומר "שוקא"..... ו.
 השייכות והקשר דהיחידות להעלי' לרגל לליובאוויטש..... ז.
 מן ה"י מאכל רוחני..... ז.
 ב' סוגי אכילות במן..... ח.
 שיעור עיסה המתחייב בחלה..... ח.
 שיעור המן כתוב בסוף הפרשה..... ט.
 תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן..... ט.
 האיסור יוצא בפסח מצרים..... ט.
 אם במה קטנה ישנו בדין הקטרת אימורין..... י.

ש י ח ו ת

גם מקננו ילד עמנו, בשורוק או בחולם (גליון)..... י.
 בענין הנ"ל..... יט.
 אם הלוואה לעניים ועשירים בשווה..... יא.

ח ס י ד ו ת

אם ביום ש"ק יש חיוב לאכול סעודה דברהמ"ז..... יג.

ר מ ב ם

חיוב המלוה להשבע היסת כשאבד השטר (אם שאין בו -
 שו"פ)..... יג.
 בהא דהרמב"ם אינו כולל הדין דאשה ועבד (גליון)..... טו.

נ ג ל ה

איך יתכן גר קטן הרי אין לו זכיה מה"ת..... מו.

ש ו נ ת

- טז..... בענין התביעה לביאת משיח צדקנו
טז..... הע' ותיקונים למפתח באגרות קודש ח"ב
יז..... חסידים הראשונים אם למדו קצשו"ע או שו"ע אדה"ז
          - הדיוק דרבותינו נשיאנו שבמקום ביתם יהי' דברים -
יז..... שבקדושה (ביהמ"ד וכו')

ה י ו ס ל י ו ס

יח

הערות ללוח היום יום

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש ח"ט ע' 459 הובא מכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין מתן חולצין התפילין בר"ח שכתב אדה"ז בסידורו שחולצים קודם הח"ק שקודם תפילת מוסף אבל מנהג האריז"ל ועוד כמה הוא לחלוץ אחרי ח"ק שקודם מוסף ומתוך למה חולק אדה"ז ע"ז, והנה גם בקצוה"ש ע' ח' בבדי השולחן אות נו כתב וז"ל: הנה בשע"ת סי' כ"ה סקט"ז כתב בשם האריז"ל לחלוץ התפילין אחרי ח"ק שקודם מוסף וצריך להבין הטעם שאדמו"ר ז"ל חולק ע"ז,

ונראה לומר בפשטות ע"פ מ"ש המג"א סי' תר"ג שטעם הנהגים לחלוץ אחרי הח"ק הוא כדי לשמוע בתפילין ד' קדישים והם ח"ק של ברכו וקדיש התקבל וח"ק אחרי ס"ת וח"ק קודם מוסף, , , ושש"י אומרים הספרדים אחרי מוסף אך לפי נוסח אדמו"ר ז"ל שאומרים שש"י וברכו נפשי אחרי קדיש התקבל ניתוסף הק"י שאחר השש"י ולשנם ממילא ד' קדישים בלא הח"ק שקודם מוסף ע"כ פסק לחלוץ קודם הח"ק עכ"ל, ובמכתב הנ"ל מתוך ג"כ כנ"ל אבל קשה לקצוה"ש:

א) שכ"ק אד"ש מביא ד' דיעות בזמן חליצת התפילין וכתב שאדה"ז החזיק בגירסא דבעי ג' קדישים ושכן פסק בשו"ע שלן סי' כ"ה סל"ז ואליב"א אנו דנין הרי דעת אדה"ז דבעי רק ג' קדישים ולא ד'

ב) שמונה גם הקדיש שאחרי קרה"ת אבל במכתב הנ"ל כתב וז"ל: ומדאין מחלקין בין אם הוא יום הקריאה שאז יש גם הח"ק שאחרי קרה"ת ונשלם מספר הקדישים מלבד הקדיש שלאחר וּבא לציון גואל ע"כ צ"ל שאין קדיש זה במנין כי אינו שייך להתפילה כ"א לקריאת התורה עכ"ל ח"ק,

והנה בסוף מכתב כ"ק אד"ש הניח בצ"ע למה אין במספר ג' הקדישים גם הקדיש שקודם הודו, ואולי י"ל שכמו הח"ק שאחרי קרה"ת אינו במספר ג' קדישים כיון שהוא שייך לקרה"ת כנ"ל א"כ גם הקדיש דלפננו. שקודם הודו אינו שייך לתפילת שורית אלא לאמירת משניות וכו' שאומרים קודם הודו ועדצ"ע,

ועוד יש לברר איך נוהגים בר"ח כשאין במנין המתפללים מי שיאמר קדיש שאז אין ק"י אחרי שש"י.*

הרב יהונתן חיים גאלאמב

- ברוקלין נ.י. -

* ראה ג"כ גליון יז (רסח) סעיף ג' המערכת

ב. בלקו"ש בשלח ש.ז. ס"ו מכואר שמצד נקודת היהדות כל ישראל שויים, ובהערה 55 איתא "ונוגע להלכה בדיני פקו"נ, שחיובו הוא כלפי כאו"א בשדה",

ושמעתי שואלים ע"ז, הרי מפורש במשנה הוריות (ג, א) "האיש קודם לאשה להחיות", והובא להלכה בשו"ע יו"ד סרנ"ב ס"ח בהגהה (ועי' ט"ז שם), שאם איש ואשה הם בסכנה של טכיעה בנהר או כל כיו"ב, האיש קודם, ומבאר הט"ז (נועד"ז כתב הבאר שבע הוריות שם) "ונראה לי הטעם, שאיש חייב טפי במצוות", ונמצא שאין כל ישראל שויים בזה, אלא זה תלוי בשייכותו לקיום המצוות,

ונראה שבאמת אין זה שייך כלל לעניננו: עצם החיוב והצלת נפשות הוא על כל אחד ואחד מישראל בשוה, מצד נקודת היהדות שבכל אחד, והשאלה שמדובר בה כאן היא כשאפשר להציל רק אחד מהם, היינו שאי אפשר להציל שניהם, וא"כ השאלה היא על דרך שנים שהולכים בדרך ויש בידם קיתון של מים ואם שניהם ישתו שניהם ימותו, דבמצב כזה החיוב והצלת נפשנת אינו מכריע בין שניהם, אלא יש חיוב נוסף המכריע, דבדין קיתון של מים הלכה היא שחייך קודמין (שהוא חיוב נוסף על חיוב הצלת נפשות), ובנדון דידן הדין הוא שהאיש קודם לאשה משום שהוא חייב במצוות טפי, אבל מצד גוף הדין והצלת נפשות כל ישראל שוין ופשוט הוא.

א' מאנ"ש

- ברוקלין. נ. ז. -

ג. בגליון שיח (שכ) נתקשה בשוה"ג להערה 27 בקונטרס משיחות ש"פ וארא - ר"ח שבט על דברי הרמב"ם הל' תמידין ומוספין (פ"ד ה"ט): "בשבת שיש שם תמידין ומוספין ... כל שזכה בעבודה מעבודת התמיד של שחר הוא זוכה בה בשני כבשי מוסף" והעיר בשוה"ג: "גם צ"ע אם גם זה מה"ת כביוהכ"פ" - ונתקשה איך אפשר להגיד על סדרי הפליסות שהיו בביהמ"ק שהם מה"ת,

ואולי יש לכאר כוונת הדברים: דהנה הביא שם דברי הרמב"ם בספר המצות (עשה לו): שצונו שיהיו הכהנים עובדים למשמרות, תעבוד כל משמרת שבוע אחד ולא יד הכל מעורבת יחד, וי"ל דבמש"כ "ולא יד הכל מעורבת יחד" מוסיף הרמב"ם דלא רק שצריכים להסתדר במשמרות בסדר - כללי, אלא גם בסדר - פרטי שגם המשמרה עצמה תהי' בסדר, ולא יד הכל מעורבת יחד, וגם זה נכלל במצות עשה מה"ת,

(וראה מנחת חינוך (מצוה תקט): דעיקר המצוה רק שלא יהיו מעורבבים אלא מנין המשמרות אינו מה"ת - ונחלקו לפי מיעוט וריבוי הכהנים ובימי מרע"ה עד שמואל היו הכהנים מועטים נחלקו לכ"ד ובזמן מן הזמנים יכולים או לעשות יותר לחלקם ד"מ על נ' ויותר או למעט כפי ריבוי הכהנים - וזה ראי' להנ"ל),

אמנם נכון שהפייס אינו מה"ת דמדין תורה אפשר לסדר גם באופן אחר, ראה כסף משנה הל' כלי המקדש (פ"ג ה"ט) ונתמנהי למה הוצרכו לפייס היה לראשי אבות לחלק העובדים כיום שלהם איש איש על עבודתו", אמנם אחרי שהחכמים מחליטים על איזשהו סוג סדר - יש לו תוקף של מה"ת כי על"ז מתקיימת ש"לא יד כל מעורבת יחד",

וראייתי בספר שמציין: ועיין בזרע אברהם על הספרי קרח פרק ט"ז דתקנת חכמים בפייס לא היה אלא אתרומת הדשן אבל שאר עבודת הפייס מה"ת, וכן בספרי דבי רב דק"ט דשלא יהיו מעורבבין הוא מה"ת ע"ש - ואין הספרים בידי לעיין, וכנראה שכוונתם ע"ד שנת"ל,

ולפ"ז מבוארים דברי כ"ק אד"ש דבשוה"ג מוסיף ביאור על מה שכתוב בפנים ההערה על דברי הרמב"ם: "הרי זה רק שכהן זה זוכה בו ולא מפני שהתמידין דשבת קשורים עם המוספים שבו" ובשוה"ג מוסיף דצ"ע בכלל אם זה מה"ת ואפשר דאפ"ל אין לזה תוקף דמה"ת ואפ"ל כן - גם נכון מש"כ בפנים ההערה.

גדליה פלדמן

ד. בלקו"ש חט"ז פרשת יתרו ג' הקשה באות ג' וז"ל: "וואס איז ער אויסן צו מוסיף זיין מיטן צוגעבן "בשוקא" און ניט סתם "כמה יוסף איכא" מען קען ניט זאגן, אז דערמיט וויל ער מדגיש זיין די אנדערשיקייט פון די "כמה יוסף" וואס זיי גפיננען זיך "בשוקא" און ניט בביהמד"ר וואו ר"י גפיענט זיך - ווארום דאס איס פארשטנדיק אויך אן דעם ווארט "בשוקא" ווען ניט מתן תורה וואלט דאך בכלל ניט גווען קיין ביהמד"ר, עס וואלט אומעטום גווען הפכו פון ביהמד"ר - "שוקא", עכ"ל,

ולהעיר דלכאורה אי"מ כ"כ דהא לעיל מיניה בס"א הקשה קושיה אחרת מהמדרש תנחומא ס"פ ויגש [וראה הנסמן בשוה"ג הערה 3] שמימיהן של אבותינו לא פרשה ישיבה מהם, היו במצרים ישיבה עמהם וכו' א"א זקן ויושב בישיבה וכו' וא"כ נמצא דגם לולא מתן תורה היו ישיבות וא"כ מה מקשה על הת"י שתירץ שם דאפ"ל בלא המילה "בשוקא"! הלינו מבינים את גודל ההבדל בין ר"י לכמה יוסף דאיכא בשוקא דהרי לולא מ"ת היה בכל מקום

"שוקא", והרי להתכתב בהמדרש הנ"ל נמצא דגם לפני מ"ת היה ישיבה ולא כל הארץ היתה "שוקא" [ואפשר דלכך המילה מתן נסמנה בהסוגריים ודוחק].

הת' יוסף יצחק כ"ץ
- תות"ל 770 -

ה. בשיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א ב"יחידות כללית" (אור ל"ג שבט ש.ז.) - שזכינו וכ"ק אד"ש הואיל להגיה את השיחה - כתוב (באות ד'): " ... כאשר רבים מישראל (כו"כ עשירות מישראל) מתאספים ומתכנסים לחדיו בבית הכנסת - הרל בודאי שזהו מעין ודוגמת העלי' לרגל בזמן שביהמ"ק היה קיים, וענין זה מודגש עוד יותר כאשר מתאספים ומתכנסים בבית-הכנסת של נשיא דורינו - "הנשיא הוא הכל",

ובהערה 26 כותב כ"ק אד"ש: "להעיר מ"התמים" חוברת ב' ע' 220: "מיום שחרב ביהמ"ק וקד"ק עד אשר ירחם השל"ת וישלח לנו גואל צדק ... ויבנה לנו את ירושלים וביהמ"ק עם הקד"ק, הנה ליובאוויטש הוא ירושלים שלנו, והביהמ"ק אשר כ"ק אדמו"ר מתפלל בו הוא בית המקדש שלנו וכו'",

ולהעיר שזה (הקטע מ"התמים") אמר החסיד ר' ירמיה מבאברוסק לבנו החסיד ר' אברהם דובער (כשהי' בן שש) כתשובה לשאלתו: "מפני מה הכניסה לחדרו של כ"ק אדמו"ר נקרא יחידות" ומוסיף שם: "אלו הדברים אשר כ"ק אדמו"ר אומר לכל אחד ואחד מהחסידים הנכנסים אליו לחדרו, הוא דברי השל"ת, וכשם שהכהן הגדול הי' נכנס לקד"ק יחיד, הנה כמנ"כ כל מי שנכנס לחדרו של כ"ק אדמו"ר - שהוא קדשי קדשים שלנו - הוא נכנס יחיד, ולכן כניסה זו נקראת יחידות",

היינו, שנוסף ע"ז שכל פעם שמתאספים ומתכנסים ב-770 הרי"ז "מעין ודוגמת העלי' לרגל בזמן שביהמ"ק הי' קיים", הרי ענין זה מודגש במיוחד בשעת ה"יחידות" כנ"ל ב"התמים".

ב, אהרונסאן
- ברוקלין נ.י. -

ו. במ"ש בלקו"ש פ' בשלח (סעי' ו') דיודוע דהמן לא הי' רק מזון גשמי להשביע רעבון הגוף, אלא שהי' גם מזון רוחני לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו, שהוא מזון להנשמה לחברה עם ה' עי"ש,

אולי אפשר לבאר עפ"ז מ"ש בס' יהושע (ה, יב-יג) "ולא הי' עוד לבני ישראל מן וגו' ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עומד לנגדו וגו' וילך יהושע אליו

וילאמר לו הלנו אתה אם לצרינו", דאיתא בגמ' עירובין סג, ב אמר לו אמש ביטלתם תמיד של בין הערביים ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה, על איזה מהן באת, אמר לו עתה באתי, מיד וילך יהושע כלילה ההוא בתוך העמק ואמר ר' יוחנן מלמד שהלך בעומקה של הלכה עי"ש, ואפ"ל דזה קשור למ"ש לעיל מינ"י שפסקו לאכול את המן שהי' מאכל רוחני כנ"ל, לכן חטאו רק אז מחמת שפסקו לאכול המן,

וראה גם בהקדמת השב שמעתתא שהביא מ"ש בס' מגיד משרים שהמן שאכלו ישראל הי' הכרחי לקבל התורה כלי שום בחירה, ומביא גם מילקוט ראובני פ' בשלח שהמן בא משר התורה והוא לחם אבירים שמלאכי השרת ניזונין, ועי"ז שוב לא הי' להם שום נטיות ותאוה חומרית, עי"ש ופזה ביאר הש"ש בארוכה מה שאמרו נפשנו קצה בלחם הקלוקל, שרצו שהכל יהי' בכחירה חפשית, עי"ש.

* * *

(ב) בהמבואר בסעי' ח' שאכילת מן במדבר הי' שיעור עצמי, אבל בבואם לארץ הי' שיעור מצטרף, עבודה פרטית עי"ש,

אולי אפ"ל דזהו ג"כ הטעם מה שהפסוק מחלק "ובני ישראל אכלו את המן וגו' עד בואם אל ארץ נושבת, את המן אכלו עד בואם אל קצה ארץ כנען" ומבואר בקידושין לח, א, (מובא בפירש"י) אי אפשר לומר עד בואם אל ארץ נושבת שכבר נאמר אל קצה ארץ כנען, וא"א לומר אל קצה ארץ כנען שהרי נאמר עד בואם אל ארץ נושבת, הא כיצד בשבעה באדר מת משה ופסק מן מליד, והיו מסתפקים ממן שבכליהם עד ששה עשר בניסן עי"ש, נמצא דמדובר כאן בב' אכילות, ואפ"ל שאין כוונת התורה לומר כאן את העתיד להיות בלבד, אלא להודיע שבהמן ישנם ב' סוגי אכילות, במדבר הי' סוג אכילה של שיעור עצמי, ובא"ל של שיעור מצטרף.

* * *

(ג) לפי המבואר בסעי' ה' דענינו של המן הי' לחבר עצם החיות של החיות כללי ע"ד השיעור דכותבת, והפלא שבמן הי' שפעל גם החיבור של החיות פרטי עי"ש,

לכאורה לפי"ז איך אפשר ללמוד בעירובין פג, ב, לגבי שיעור חיוב חלה דשיעור סעודה כשיעור של המן עי"ש, הלא אפשר לחלק דבמן הי' זה לחיות כללי ע"ד כותבת ורק ע"י פלא פעל גם כהחיות פרטי, אבל אכילה לחיות פרטי דילמא הוא שיעור אחר, וראה הערה 16 והערה 47 ויל"ע.

* * *

(ד) בגוף השאלה של השיחה דלמה נכתב שיעור העומר רק לבסוף כדאי להעיר גם ממ"ש בהמקנה קידושין שם שביאר מה שממכה התורה "והעומר עשירית האיפה" למה שאכלו את המן עד בואם לארץ כנען ארבעים יום, שהעומר עשירית האיפה הלינו מ"ג ביצים שהם פ"ו כזיתים, והספיקו פ"ו זיתים אלו לארבעים יום, צא וחשוב כזית לכל סעודה ובכל יום ב' סעודות, הרי שמונים זיתים, וששה שבתות כינתיים הוצרכו עוד ו' זיתים לסעודה שלישית, הרי פ"ו זיתים, וזהו דכתיב את המן אכלו עד בואם אל ארץ כנען, דאין אכילה פחותה מכזית עי"ש ובפנים יפות כאן, דעפ"ז מתורץ הקושיא למה כתוב רק אחר הפסוק דובנ"י אכלו את המן וגו' (וראה הערה 17).

* * *

(ה) במ"ש ב"משיחת ש"פ וז"ל ר"ח שבט" (סעי' ד) דביוהכ"פ כל עבודת יוה"כ אינן כשרות אלא בכה"ג שנעשה חיבור ואחדות ב"תמידין כסדרן ומוספין כהלכתן" שכולם חדורים בקדושה המיוחדת ליוהכ"פ שלכן נעשים בכה"ג דוקא, וממשיך דלכאורה י"ל שענין זה שיך ליוהכ"פ דוקא, ומיוהכ"פ נמשך לכל השנה עי"ש,

יש להעיר ממ"ש באור שמח הל' עבודת יוהכ"פ פ"ד ה"א וכן בס' משאת משה קדשים ס"ל ל"ב דהטעם דסב"ל להרמב"ם שהן התמידין והן המוספין (כשחל יוהכ"פ בשבת) נעשים ע"י הכהן גדול דוקא ה"ז משום הך דמבואר בזבחים צא, אטו שבת למוספין אהני לתמידין לא אהני, וכן לגבי שבת ר"ח אטו ר"ח למוספי דידיה אהני למוספי שבת לא אהני עי"ש, נמצא מזה דביוהכ"פ חל קדושה יתירה על התמידין מקדושת יוהכ"פ, ועד"ז על מוספי שבת חל קדושת יוהכ"פ עי"ש, נמצא לפי"ז דהמקור ליוהכ"פ הוא משבת, ושבת ר"ח, וכאן מבואר שענין זה שיך ליוהכ"פ דוקא,

אלא פשוט, דהפ"ל בהשיחה דעיקר החיבור נעשה ביוהכ"פ, ולכן רק שם מצינו שהכהן גדול צריך לעבוד גם בשאר עבודות, ולא במקום אחר. (כמבואר בהערה, דבשבת מה שהכהן העובד בתמיד של שחר עובד גם בשני כבשי מוסף, ה"ז רק משום שזוכה עי"ש) ומזה נמשך גם לשאר הזמנים, וי"ל קצת למה לא צויין בהשיחה הך דזבחים צא, א, דאיירי שם אודות שבת ראש חודש כז"ל, דבדיד"ל עסקינן.

* * *

(ו) במ"ש בגליון הקודם (ס"א א') אודות שחיטת קרבן פסח דלכאורה למה לא ה"ל אפשר לשחוט במקום אחר ולהזות אח"כ

בבית אכילתו עי"ש, יש להוסיף דאף דבודאי ה' צ"ל הזאה על מקום אכילתו, וההזאה היא הפועלת שהבית נעשה למזבח ע"י המשקוף ושת' המזוזות, ושם צריך לינה, נמצא דהמזבח פועל האיסור דיוצא, (וראה ההשמה שנדפס בלקו"ש דשבת זו) מ"מ יל"ע, דכיון דההזאה היתה ביום והאיסור דאל תצאו התחיל בלילה, נמצא לכאורה דגם אחר ההזאה ה' יכול לצאת מביתו עד הלילה, וא"כ איך אפ"ל שהאיסור קשור מצד מזבח שפעל קדושת מקום, דא"כ ה' צ"ל האיסור מיד אחר ההזאה, ומאתם לא תצאו משמע שהאיסור הותחל בלילה, וא"כ הרי מסתבר לומר דלפי התוספתא האיסור קשור עם אכילת הקרבן שזמנו בלילה, ויל"ע עוד.

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ז. בהא דמבואר בלקו"ש פ' בא ש.ז. דהעבודה בכמה הוא רק מצד הגברא ולא שיש קדושת מקום, משא"כ בפסח מצרים, וזה נפעל ע"י הזאת הדם שהמשקוף וב' המזוזות נעשו למזבח, כיון שלא ה' שם הקטרת אימורין מצד החפצא עי"ש,

לכאורה יש לעיין אם בכמה קטנה לא ה' שום דין דהקטרת אימוריו ע"ג הכמה בקרבן שלמים הבאים נדרים ונדבות ונקרב בכמה, ויש שם גם דין דהקטרת אימורים (ראה אנציקלופדיה כרך י' ערך הקטרה (א)) דלפי הצפ"נ דבההקטרה הדין הוא שיהא מונח ע"ג המזבח, נמצא דאם ה' שם הקטרה צריך להיות שם דין מזבח מצד החפצא כבפסח מצרים, וראה בתוספתא סוף זבחים שמנה החילוקים בין במה גדולה ובמה קטנה, ואינו מונה חילוק לגבי הקטרה, וצריך בירור.

יוסף יצחק גאנזבורג

ש ח ו ת

ח. בנוגע למה שהערתי בגליון כ(שכב) אות ג' עה"פ בפ' בא כ"י ממנו נקח" שקאי גם על המקנה דפרעה וא"כ מדוע כתוב "ממנו" (בשורוק) ולא "ממנו" (בחולם)? שהרי עפ"י דקדוק בדבר השייך לאדם אומרים ממנו (בשורוק), ובדבר שאינו שייך אליו אומרים ממנו (בחולם)?

ואפ"ל כזה: דהנה בפרשת שלח (יג, לא) "עה"פ כי חזק הוא ממנו" מביא רש"י וז"ל: "כביכול כלפי מעלה אמרו", אי"כ רואים דבלשון הקדש גם כשאינן הדבר מדבר עלינו אומרים ממנו

בשורוק, ולא כבעברית שכשכתוב ממנו (בשורוק) אזי הכוונה מאיתנו, וכשכתוב בחולם הכוונה מאיתו,

והנה בגמ' מנחות (נג, ב) (בדפוס של"ל ע"י אגודת הרבנים דארה"ב וקנדה בשנת עטר"ת) מביאה הגמ' עה"פ "כל חזק הוא ממנו אל תקרי ממנו (בשורוק) אלא ממנו (בחולם)" והמדפיסים ניקדו א"ז, וא"כ לכאורה הדרא קושיא לדוכתי' דיש הפרש בין אם זה בחולם או בשורוק?

אך צ"ל בזה דאלו שניקדו האותיות, אשתמיט להם פרש"י מפורש, במסכתא סוטה לה, א ד"ה אל תקרי וז"ל רש"י: "לא גרס שאין הפרש קרייה בין ממנו הנשאר על יחיד שנדברים עליו, לממנו של רבים שאומרים על עצמן" עכ"ל, במילים אחרות רש"י אומר שאין הפרש בקריאה בין ממנו הנאמר על יחיד שנדברים עליו (שבעברית אומרים ממנו בחולם) לממנו של רבים שאומרים על עצמן (שבעברית אומרים ממנו בשורוק),

וא"כ רואים שבשניהם הקריאה שוה וצ"ל ממנו בשורוק, ונקודת הטעות של המדפיסים הנ"ל זהו מפני שהבינו א"ז עפ"י עברית,

ועייג"כ תוס' ערכין דף טו, ב ד"ה אל תקרי ממנו אלא ממנו: "פירוש אל תקרי ממנו רפי אלא ממנו דגש ואינו כן שכל ממנו שבתורה דגושין ואינו מחליף כלל זה בזה (וכן מצינו בסיפרי ולא נס ליחה אין כתיב כאן אלא ולא נס ליחה)".

ועפ"ז מוכן בעניינינו שגם על המקנה של פרעה שזה לא שלנו, אומרים בלשון הקדש ממנו בשורוק וד"ל,

ודרך אגב, קשה לכאורה הלשון דאל תקרי ממנו, דאם הקריאה שוה, למה א"כ אומרת הגמ' אל תקרי? וע"כ רש"י כותב בסוטה "לא גרס", דהיינו שבאמת אין גורסים אל תקרי שהרי הקריאה שוה, משא"כ התוס' בערכין טו, ב ד"ה אל תקרי מבאר שמצינו כמ"פ שאף שהקריאה שוה מ"מ משתמשים בלשון זה דאל תקרי.

הת' שאול משה אליטוב

- תות"ל 770 -

ט. בהתוועדות דש"ק פ' בשלח ש.ז. הקשה כ"ק אדמו"ר שליט"א במש"כ הרמב"ם ברפ"א דהל' מלוה ולוה דמ"ע דהלואה הוא לעניי ישראל ובגמרא (סוכה מט, ב. ירושלמי פאה פ"א ה"א) איתא דגמ"ח הוא "בין לעניינים ובין לעשירים" (לכאורה עיקר הקושיא הי' צ"ל מב"מ ע"א רע"א ומכילתא דרשב"י עה"פ שמות כב, כד, שמפורש.

דהמ"ע גם בעשיר, משא"כ בהנ"ל - "גמ"ח" - אפשר הכוונה לגמ"ח בכ"כ אופנים וכבפירש"י שם ובכ"מ), לא הבנתי:

(א) תוכן הביאור ה"י (בהקדים מש"כ אחרונים - יד הלוי על ספהמ"צ מ"ע קצז רמב"ם לעם ועוד) דמ"ש הרמב"ם "לעניי ישראל" - הר"ז מפני שעשיר שזקוק להלואה נחשב כ"עני" באותה שעה, ולכן "מצוה להלוותו לפי שעה" (טושו"ע חו"מ הסצ"ז), וביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א דמה שהרמב"ם לא כתב מפורש דהמ"ע הוא גם לעשירים - הר"ז משום דאז יהי' ההלואה לעשירים באופ"א מהלואה לעניים שהם נדכאים ואומללים כו' (כברמב"ם הל' מגלה והל' יו"ט) - היפך לתקן הדעות כו' שכשנותן גם לעשיר צ"ל כבנתינה לעני (בספ"י וכו') וקשה שהרי בגמרא ב"מ שם איתא "עני ועשיר עני קודם" והרמב"ם לקמן פ"ה ה"ז השמיט דין זה והקשה עליו המנ"ח מ"ע סו, (דלא כבטושו"ע ודאדה"ז) שהביא משם הא ד"עמי ונכרי עמי קודם" ולכאורה מוכח דט"ל כפשטות לשונו כאן ובמ"ע קצז (וכשיטת הבה"ג ועוד) דמ"ע דהלואה (משא"כ דאהבת ישראל-כמוך שמקודם בהל' דעות ואבכ דכיו"ב), הוא בעניים דוקא דאל"כ הול"ל דין קדימה זו וכן משמע בפשטות הסיום לשונו ומהכתוב (ואולי זהו מקורו לפסוק כן) שהביא - "והתורה הקפידה על מי שימנע מלהלוות לעני שנאמר ורעה עיניך באחיד האביון וגו'" עכ"ל,

(ב) כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שקשה בשו"ע אדה"ז הל' הלואה בתחלתה שכתב ג"כ "מ"ע להלוות לעניי ישראל", ולכאורה הרי אדה"ז ממשיך ",,, אין לי אלא עני, עשיר שצריך ללות מנין שמצוה להלוותו לפי שעה - ת"ל את עמי כו' וישראל עשיר כו' להקדים עני לעשיר כו'" ומה שבתחילת הסעיף כתב "לענדי" חר"ז א) מפני שנמשך אחר לשון הטושי"ע (וגם הם כתבו וס"ל דהמ"ע הוא גם לעשיר כבסמ"ע שם סק"א), (ב) שקודם שמביא החיוב לעשיר האריך בהלימוד מקרא דחייב להלוות לעני, שבעני יש גם מצוה ליתן לו מתנת חנם שהרי נאמר בתן תתן לו כו' שהוא מצות הצדקה - (כבב"מ לא, כ רמב"ם הל' מתנ"ע פ"ג ה"ז ב"מעלחת הצדקה" טושו"ע יו"ד הל' צדקה סרמ"ט ס"ו סמ"ק ר"ס רמ"ח) והוא דוקא בעני (כבסוכה שם) ואח"כ כותב החיוב להלוות לעשיר והאריך נדרש מהכתוב ובכ"מ מצינו עד"ז ומה שבסוף הסעיף ובס"ב נקט עני דוקא הרי לאחר שכתב דה"ה בעשיר כבר "דיבר בהווה" ולא הבנתי הקושיא על אדה"ז,

ג. להעיר - א) מש"כ דלכאורה ס"ל להרמב"ם דהמ"ע דהלואה הוא רק בעניים - כ"כ כמה אחרונים - נסמנו באנצקלופדי' תלמודית ערך הלואה הערה 36 והרמב"ם י"ל דס"ל דלר"י במכילתא (משפטים כב, כד) דהלימוד דחובה הוא מ"העבט תעביטנו" (דברים טו, ח) שמדבר בעני - "וכי לימוד אחיד וגו'" - אין המצוה

בעשירים שא"כ לשאר הלימודים שלא הביאם הרמב"ם (נסמנו באנצקלופדי' שם בתחלתה), או כפי' המלבי"ם למכילתא שם דלראב"י (זבחים טא, ב) אם רשות (גם כאן) ורק בעני הוא חיוב מהנאמר "העבט תעביטנו",

(ב) בהתוועדות דש"פ משפטים ה'תשמ"ה שיחה ג' ביאר גם כ"ק אדמו"ר שליט"א שהרמב"ם ס"ל דמ"ע דהלואה הוא דוקא בעניינים ולא בעשירים ואין לומר דעשיר נכלל בעני (כנ"ל) דא"כ כשהרמב"ם כותב בהמשך ההלכה מעלת הלואה על צדקה הול"ל (כבסוכה שם) דהלואה - (גמ"ח) הוא גם בעשירים כו' והרמב"ם הביא המעלה ד"זה שכבר נצרך לשאול כו" (והוא משבת סג, א וכפירש"י ועוד שם), ויש להוסיף דלהרמב"ם "הלואה" נכלל בצדקה כמ"ש בהל' מתנ"ע שם "ח' מעלות בצדקה" ונותן לו הלואה כו" (וצדקה אינו בעשירים (כבסוכה שם) ולכאורה עפ"ז מה שהרמב"ם לא הביא המעלה דגמ"ח שבסוכה שם הוא משום דשם מיירי במעלת גמ"ח שאפשר להיות ככו"כ דברים גם בממונו (וככפירש"י שם ועוד) ולא במעלת מלוה (דוקא) שנכלל בצדקה שאינו מ"ע אלא בעניינים, גם להעיר שגם הטושו"ע הביא דק הא דשבת שם, גם להעיר משו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ג,

ד). לאחר כתבי כנה"ל י"ל שיחת אור ל"ג שבט ב"יחידות" כללית ש, ז, ובס"ז שם "בריש הלכות מלוה ולוה כותב הרמב"ם: "מ"ע להלוות לעניי ישראל שנאמר "אם כסף חלוה את עמ"צ את העני עמר" כו" (ובהערה 42 כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א וז"ל: "עיינן שו"ע אדה"ז ה"ש הל' הלוואה - לאחר שביא ל' הרמב"ם הזה ועוד "אין לי אלא עני עשיר שצריך ללוות מנין כו' ת"ל את עמ"י" - לימוד נוסף ומיוחד (וראה סמ"ע לשו"ע חו"מ רסצ"ז) וראה סה"מ"צ להרמב"ם שורש ב"י עכ"ל, (ועפ"ז נדפס בהנחה בלה"ק (דש"פ בשלח) סכ"ו),

ואולי כוונתו כזה דאף שאדה"ז הביא החיוב להלוות לעשיר ושעני קודם לעשיר וכו' וכתב דנלמד מהכתוב "את עמ"י", מ"מ י"ל דאינו מהמצות עשה דהלואה ואינו ממנין המצות, וכמש"כ הרמב"ם בסה"מ"צ שם שדבר שנלמד בא' מה"ג מדות שהתורה נדרשת בהן כגון ריבוי בקרא ("כבד את אתיך וגו' "את" לרבות כו') אינו נמנה במנין המצוות, ויתירה מזה, אפשר שהוא מדרבנן וכו', וא"כ בנדו"ד י"ל דגם לאדה"ז שהביא החיוב בהלוואה לעשיר ושנלמד מהכתוב י"ל דמ"מ אי"ז מהמ"ע ואולי הוא מדרבנן (ובטושו"ע אף שכתב חסמ"ע שם דס"ל דמ"ע דהלואה הוא גם לעשיר, מ"מ דייקי אחרונים מלשון השו"ע "ואפילו עשיר שצריך להלוות, מצוה להלוותו לפי שעה ולהנותו וכו' דברים וליעצו עצה ההוגנת לו" דס"ל שהחיוב להלוות לעשיר הוא לא מצד המ"ע דהלואה כלל, אלא הדין גמ"ח ודביקה בהשם ככפ"א מהל' דעות),

אבל עפ"ז צלה"ב: (בהשיחה דש"ק) דאיך אפשר לומר שעשיר נכלל בעני כי עני הוא באותה שעה כו', כי הרי אדה"ז כתב החיוב להלוות לעשיר מצד עצמו ומצד "לימוד נוסף ומיוחד" ואיך אפשר לומר דמ"מ נכלל הוא ב'עני' משא"כ ברמב"ם שלא כתב החיוב לעשיר כלל, י"ל כהביאור בהשיחה, אלא שעדיין הנ"ל (באות א) דמהרמב"ם משמע דהמ"ע דהלווה אינו אלא לעני. ויש להאריך בכ"ז.

הרב חיים רפופרט
- ברוקלין נ.י. -

ח ס י ד ו ת

י. במאמר ד"ה ואברהם זקן ש.ז. בסופו איתא:
"שהרי אומרים בברכת המזון בכל יום (ובפרט ביום השבת שאז מצוה לאכול סעודה דברהמ"ז כו')..."
וע"ז שכתב דמצוה לאכול סעודה דברהמ"ז מציין בהערה 61 לשו"ע אדה"ז או"ח סרע"ד ס"ה,
ולמעור ממ"ש בהגהה לשו"ע אדה"ז או"ח ח"א סקפ"ח ס"י "שמעתי ממנו בסוף ימינו שחזר בו ולא הצריך לאכול כשיעור קביעות סעודה שהרי גם בברכת מעין ג' יש בה הזכרה של קדושת היום" עכ"ל,
מפורש, דלדעת אדה"ז אין חיוב לאכול סעודה דברהמ"ז בשבת.

הרב חיים רפופרט
- ברוקלין נ.י. -

ר מ ב ם

יא. ברמב"ם הל' מלוה ולוה פכ"ג הט"ז (שיעור דיום' ד שבוע זה) איתא וז"ל: הבא לפרוע חובו ואמר המלוה אבד לי השטר ה"ז יכתוב לו שובר ויפרע לו כל חובו, ויש ללוה להחרים... ואם טען הלוה טענת ודאי ואמר השטר אצלו ועתה הניחו בכיסו,

הורו רבותי שישבע המלוה היסת שאבד השטר ואח"כ יפרע חובו
ולכתוב שובר, עכ"ל,

והנה בטעמן של דברים כמה יתחייב המלוה שבועת היסת
על שטר שאין גופן ממון, והנייר פחות משו"פ, כתב ה"ה שם
וז"ל: מ"מ מחמת ראי' שבו אפילו לאחר שנכתב בו שובר יתן
לו הלוח יותר מפרוטה, ולפיכך כשטוען טענת ברי יש למלוה
לישבע היסת, עכ"ל,

והנה בספר גדולי תרומות שער ל"א, הקשה על ה"ה וז"ל:
ולא ידעתי למה הוזקק לזה שהרי אם לא ישבע שאבד השטר לא
הי' פורע כלום, כיון שהוא כיד המלוה עד שיתן לו שטרו כדלקמן
סעיף ג' ואין כך ממון גדול מזה עכ"ל,

והנה בסברת פלגגת ה"ה והג"ת י"ל דה"ה סב"ל דבין
כך ובין כך, לא יוכל הלוח לעכב המעות בידו לעולם א"כ מוכרחין
לומר דתביעת הלוח הוא לא על החוב בעצמו, רק על השטר,
ולפיכך הוקשה לו דאם התביעה היא רק אל השטר, איך שייך
שבועת היסת בדבר, משא"כ שיטת הג"ת הוא דבפירוש יכוד לעכב
החוב לעולם, ולפיכך "אין לך ממון גדול מזה" ועפ"ז מובן
בפשטות למה לא הוצרך הג"ת לדחקו של ה"ה דהשטר שו"פ וכו'
ופשוט,

והנה בגדולי תרומות הביא ראי' לשיטתו מסעיף ג' בחו"מ
סי נ"ד וז"ל: אמר המלוה אין שטרי עתה בידי כי הוא בעיר
אחרת ואכתוב לך שובר יש מי שאומר שאין שומעין לו כיון
שהוא בעולם לא יפרע לו עד שיחזיר לו שטרו עכ"ל, ומזה למד
הג"ת בנדו"ד דתביעת הלוח היא שלא יפרע לעולם עד החזרת
השטר כיון דאם אמת דיש לו השטר אין לו לפרוע לעולם עד
שיחזיר לו השטר,

אולם יעוי' בש"ך בחו"מ שם ס"ק ד' שכתב לחלק שם בין
הא דס"ג לנדו"ד, וכתב שם דאה"נ בנדו"ד לא יוכל הלוח להחזיק
המעות לעולם יעו"ש בארוכה, ויעוי' עוד בקצה"ח סק"א שכתב
לתרץ שיטת התרומות בדבר ואכ"מ,

ועי' בש"ך שם סק"ד בחצע"ג שכתב לישב קושיא עצומה
על שיטת ה"ה, דאמר דיש בו שו"פ דא"כ אמאי אומרין דעל שטר
לא שייך שבועה דאין גופן ממון הלא לשיטתו גופו ממון, דהלוח
ישלם בעדו שו"פ? וכתב שם לתרץ דאי"ז שו"פ ממש דליקרי גופו
ממון דשייך להשביעו מה"ת אבל הוי שו"פ דשייך להשביעו היסת,
יעו"ש ולכאורה צ"ב לתירוצו דמה הפי' דזה שו"פ לענין שבועת
היסת ולא שו"פ לענין שבועה דאורייתא וצ"ב,

ועוד צ"ב לשיטת ה"ה דזה תביעה מיוחדת על השטר וכו'

א"כ אי"ז תלוי כלל לענין גביית החוב, ולמה כתב הרמב"ם ישבע המלוה היסת ואח"כ יפרע, ועיני"ש, בש"ך ג"כ שעמד ע"ז וכתב דלאו דווקא יעו"ש אבל קצת דוחק מיהא איכא, ועוד צ"ב לשיטת ה"ה דאם כדבריו למה ישבע המלוה היסת הרי יוכל לפרעו השו"פ, משא"כ לשיטת הג"ת שפיר קאתי, וצ"כ בכל זה.

* * *

בנוגע למה שכתבנו בגליון כ(שכב) על לשון הרמב"ם בדין עבד, אשה, וקטן שגנבו, דהו"ל ליכתוב עבד ואשה בהלכה אחת (ביחד) (ואח"כ דין קטן),

ולמעיר מהלכות מלוה ולוה פכ"ו ה"ט בדין אשה, עבד וקטן, שלוו או שערכו, שכתב דין אשה ועבד בהלכה אחת ואח"כ דין קטן, (בהלכה בפני עצמו) וגם להעיר שבהלכות מלוה ולוה ג"כ דורש ביאור לכאורה למה לא כתב דין חרש ושוטה(?).

קבוצה מלומדי המב"ם בישיבה

ב ג ל ה

יב. בתוס' כתובות ד"א, א הקשו דהאיך יתכן ציור של גר קטן והלא מהת' אין לו זכיה לחד גירסא במס' ב"מ וגיור הקטן והטבלתו זהו מדין זכין לאדם שלא בפניו כמ"ש שם בסוגיית הגמ' וקטן לאו בר זכיה הוא מה"ת,

והנה בשו"ת הרא"ש כלל ט"ז כתב דהדין דאין עונשין עונש בל"ד רק מגיל י"ג שנה ומעלה הוא הלכה למשה מסיני וזה אחד השיעורים שנתנו למשרע"ה בעל פה, עכ"ל,

ולפי כהנ"ל יש ליישב מסברא דהכא איירי בגר קטן שהגיע לכלל בר דעת, וכיון דדין גדלות של בן י"ג שנה ויום אחד הוי הלכה למשה מסיני א"כ זהו רק בישראל [כ"כ במנ"ח מצוה ב' שכן מבואר מדברי הרמב"ם] וכן הוא מצד השכל דהלל"מ חלה רק על מי שכבר קיבל עליו תורת ישראל אבל לא בגוי, אבל בגוי הרי "דעת" היא הקובעת את גדלותו, וא"כ שפיר משכחת לה גר קטן שלכלל דעת הגיע ולכלל שנים לא הגיע עדיין, וכשהוא עדיין גוי יש לו כבר זכיה, ובזה הוא זוכה בגידות שהרי יש לו דעת, ואחר שנתגייר חלה עליו תורת משה והמסתעף כולל הלכה למשה מסיני והרי בגיל הוא עדיין קטן עפ"י תורה שהרי לא מלאו לו י"ג שנים ויום אחד א"כ שפיר משכחת לה גר קטן וק"ל.

יוסף יצחק כ"ץ

- תות"ל 770 -

ש ו נ ת

יג. א) כההילים קאפיטעל ל"ג כ"ב - יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחכנו לך - מעיר המצודות דוד על אתר - כפי התקוה כן יהי החסד - כלומר כנתינת טעם ושיעור וסיבה שיעיר עלינו חסדו וטובו הגדול! - ובאכן עזרא - הזכיר חסדך ויחלנו לך כנגד למיחלים לחסדו - דגם בזה לוטה ומונח כוונה של המצודות בביאור הכתוב, - והוא הוא ממש דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א,

ב) פתגם ואימרה הנודע מפי החידושי הרי"ם זל"ע והזבא בספר נכדו השפ"א [שההילולא שלו בה' שבת] כו"כ פעמים - בשנת תרל"א ד"ה והוצאתי, שנת תרל"ח ד"ה בפסוק ושנת תרנ"ד ד"ה בפסוק [קמ"א] פ' וארא - בביאור הכתוב והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים - כלומר מתחת סבלנות של מצרים שלא יוכלו לסבול עוד הגלות וזה יבוא ויגרום הגאולה דכ"ז דטוב ונאה ויפה בגלות אינו נצרך ואינו מעורר הגאולה ואדרבה ח"ו וכנתבאר ככו"כ אנפין דספר השפ"א הנ"ל בעיון [!] והן הן הדברים שכ"ק אדמו"ר שליט"א סוער וסואו בעתים הכי דחוקים מאד מאד, הללו - ולא באתי אלא להעיר וכיהודה ועוד לקרא.

ח.א.

יד. הערות על אגרות קודש כרך י"ב מפתח שמות אנשים אות א:
 אבא ב שמו, כך ג"כ במפתח שבסוף ח"ב אך לע"ע לא מצאתי,
 אבא זעליג בעשינקאו ויצער להוסיף ח"ג ע' תצו,
 אבינסק צ"ל במפתח מקומות,
 אברהם אלי' א קנט הוא הוא אקסילראד אברהם אלי',
 אברהם שאול פאלאטניק לכאורה צ"ל באות פ פאלאטניק
 אברהם שאול,
 אהרן (מאמריקה) א קנז הוא אקסילראד אהרן שלמה כמצויין
 בשוה"ג לחי"א ע' יא אגרת ג' תשנו,
 איינבינדער ו רצב צ"ל רצה,
 אלי' א קמז שם הכוונה לאליהו הנביא,
 אלכסנדר ד תלד ה קסז צ"ל במפתח מקומות,
 אלעזאר צ"ל באלעזאר ובכל אופן צ"ל במפתח מקומות,
 אסטער צ"ל במפתח מקומות,

אראו ליץ מז"א, נסמן ל רסד לא מצאתי וגם במפתח שבסוף
ח"י לא מצאתי,

רא"א צ"ל ר"א,

ב שט, שם ויתחנן אל הרה"ג ר"א שליט"א ובשוה"ג הערת
המו"ל "הרה"ג ר"א: בראשה נרשם שהיא ל"באראנאוויטש" [ולכאורה
היה צ"ל בתוך ההערות למכתב] וא"כ הכוונה לר' אלחנן וואסערמאן
שהל' הר"י בבאראנאוויטש,

לא שכב שם שנזכר בהתמים חוברת ו' דברי ימי החסידים
ע' צז פ"ז יז בהערה ג ושם שהוא הרב יצחק אייזיק מויטעבסק
ושם משפחתו בהר"ד כמצויין במפתח להאגרות,

באגרות קודש ח"ג ע' תצב שו"ה כחדש נדפס הרא"ש לכאורה
צ"ל הרא"ז,

שם ח"ה ע' קיד קטע המתחיל זכשבא נדפס (פעמיים) "הדיין
רא"ם" ולכאורה צ"ל בשניתם "הדיין רצ"ם" והכוונה להרב צבי
מאיר מסמילאן שנזכר שם שו"ה צדק.

הרב שלמה יהודה וויגס

- ברוקלין נ. י. -

טו. בספר השיחות תש"ד (ע' 101): אמאליגע חסידים האבן
געהאט א קביעות אין זייער חק לימודים - וכו' - און עכ"פ
איין הלכה קצשו"ע ב' סעיפים, אוגב ס' איז געווען א סעיף
גדול האט מען געלערנט באופן. כזה אז עס זאל זיין א הלכה
אחת און עפ"י רוב איז איין הלכה איינגעטיילט אין ב' סעיפים

ובשיעורים בס' התניא הנדפס מחדש על אגה"ק ע' 1613
נדפס הערת כ"ק אד"ש "צע"ג אם אינו טה"ד" ראה שם באריכות,

ואם הוא טה"ד אולי יש להעיר קצת מ"אבות החסידות"
פרק יב (התמים דף עג) "תסדר החדש אשר סדר רבינו הגדול"
(אדה"ז), ואחד הדברים שמה"נחובת לימוד הלכה בעינין בחבורה
כסדר הנ"ל לא פחות מב' שעות ליום ולימוד שו"ע סימן א' ליום
(וסימן גדול יחלקו לשני גמים) כסדר ד' חלקי שו"ע".

א' התלמידים

טז. בקשר להמדובר בשיחה של כ"ק אד"ש ט"ו תמוז תשמ"ה אשר
בבית דירה של כ"ק אדמו"ר הריג"צ נ"ע הנמצאת בבית החומה
השייכת ל"אגודת חסידת חב"ד" (לשון של השט"מ חמץ שלו שראית

רציתי להעיר מן קטע ממכתב שלו הנמצאת ב"קונטרס תולדות ימי התמימים" מפרי עטו של הסופר הנודע הרה"ח ר' משה ראזענבלום ז"ל העורך של החוברות "האח" המכתב הוא מחורף תרס"א(?)

כאשר כ"ק אאזמו"ר אור ישראל בעל הצ"צ זצוקללה"ה ז"ל ועכ"ל צוה בצואתו לאמר: ששום אחד מזדענו מבניו או בני בניו בל ידורו במקום ביתו וחדריו ושם יהי' מקום ת"ת לתשב"ר, או ביהמ"ד או שום דבר שבקדושה אחר,

ויהי' אחר הסתלקותו, ובנו כ"ק אאזמו"ר מהר"ש זצוקללה"ה נבג"ם ז"ל ועכ"ל ירא פן במשך הימים מפני משכחה המצויה ע"ד הצוואה ההיא, לכך בנה על שטח ההוא בשנת ה'תרל"ד אולם גדול שלשים אמה על שלשים אמה למקום תפילה להתפלל בו בעת כנסיה גדולה,

הערת המעתיק בספר התולדות כתוב שזה הי' בשנת תרכ"ח אחרי השליפה דשנה ההיא.

הרב ישראל מרדכי הלוי קאזמינסקי
- תות"ל 770 -

ה י ו ם ל ו ם

ל.ז. שם, א' אדר א' "היום לעשותם"-ראה ואתחנן ז, לא ובפירש"י

"מדרגא לדרגא"-נת' בלקוטי לוי יצחק לתניא.

"טבעה"-ראה סה"ש תש"ב, ע' 76,

"עילוי אחר עילוי"-כל' הכתוב: ילכו מחיל אל חיל,

ב' אדר א' "האמת הגמור"-הוא לשלול מ"ש לפנ"ז "שקר גמור",

"עבודה ופועל"-ראה א' אדר א',

"רבה ועצומה"-ריבוי און פארשטיין"-ג"ל כמות ואיכות,

ג' אדר א' "מעולם לא ראה אותו" ראה היום יום (לקמן). ט"ו כסלו.

הרב מיכאל אהרן זעליגזאן

- ברוקלין נ.י. -

י.ח. * בגליון כ (שכב) אות ג' כותב הת' ש.מ.א. שתיבת "ממנו" כשפירושה גוף שלגשי ביחיד (באידיש: פון אים), צ"ל מנוקדת בחולם (וכשפירושה גוף ראשון ברבים (באידיש: פון אונז) צ"ל בניקוד שורוק), כך הבין מחמת הדקדוק ולפי זה הקשה מה שהקשה ותירץ מה שתירץ,

ואני הקטן לא ידעתי מנא לו הא? המעיין בקונקורדנציה ימצא, שיש יותר "ממנו" (עם שורוק) בתנ"ך במובן הראשון הנ"ל (פון אים) מאשר במובן השני הנ"ל (פון אונז), מתחיל מחטא עץ הדעת "ביום אכלך ממנו גו'".

א' מאנ"ש
- ברוקלין נ.י. -

(* שייך למדור שיחות

לזכותו ולזכות

בני משפחתו שיחיו

נרפס ע"י

א' מאנ"ש שיחי'